

SiG-Reactie notitie “Alert op adoptie(kinderen)”

Stichting Interlandelijk Geadopteerden (SiG) - is de landelijke organisatie voor en door geadopteerden. Zij richt zich op het bijeenbrengen van geadopteerden ongeacht het land van herkomst. Daarnaast behartigt SiG via opinievorming en informatievoorzieningen de belangen van een grootste georganiseerde groep geadopteerden in Nederland sinds 2007.

Aanleiding

In dit paper reageert SiG op de handreiking “Alert op adoptie(kinderen)”. SiG is als belangenorganisatie voor geadopteerden verheugd geweest om bij de totstandkoming betrokken te zijn. Hoofduitgangspunt van de adoptiehandreiking is dat leerkrachten, huisartsen, jeugdartsen, jeugdhulpverleners en andere professionals bij vragen rondom adoptie voldoende handvatten krijgt en bij specifieke vragen of problemen een betere toeleiding naar adoptieprofessionals. Volgens SiG is een tweede uitgangspunt een kwalitatief goede borging van zorg rondom adoptie omdat dezer ertoe bijdraagt dat kinderen zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen. Tot slot wijst SiG als laatste op het uitgangspunt zoals vermeld in het beleidsdocument “Meer zicht op adoptiegezinnen” dat bevordering tussen organisaties van geadopteerden en adoptieouders beter integreren met het professionele adoptieveld. In deze reactie spreken we over professionals en daarmee doelen we op de niet-gespecialiseerde adoptieprofessionals. Puntsgewijs lopen we de handreiking door.

Enkele feiten over adoptie

Adoptie dat sinds de jaren ‘60 al meer dan 50.000 geadopteerden telde is een fenomeen dat zelden voorkomt. Dit betekent niet dat het thema adoptie geen deel uitmaakt van de Nederlandse samenleving en collectieve geheugen. Als aanvulling op het onderdeel *enkele cijfers* zouden we onderstaande feiten terug willen zien om dat deze voor de professional relevant zijn.

Negatieve berichtgeving in de media

De laatste jaren is adoptie vaker negatief in de media¹. Als voorbeeld haalt SiG de zeer recente berichtgevingen^{2,3,4,5} aan rondom een aantal ernstige misdaden in Nederland waarbij sprake zou zijn van geadopteerde verdachten. Zonder enige onderbouwing en vermelding van wetenschappelijke bronnen werd door de media aanstonds een relatie gelegd tussen extreem crimineel gedrag en adoptie. Dit vinden wij een zorgelijke ontwikkeling die niet bijdraagt aan een neutraal beeld van geadopteerden en zelfs stigmatiserend werkt. Wij vragen de professional de berichtgeving vooral kritisch te volgen.

De zoekende geadopteerde

Tv-programma’s als Spoorloos maakt deel uit van de media die ruime aandacht heeft voor de zoektocht naar biologische familie van de geadopteerde. Het ultieme geluk wat daarbij komt kijken wordt dan vaak sterk uitvergroot. Wat het zoeken betreft blijkt slechts 1 op de 3 van de interlandelijk geadopteerden op zoek te gaan naar de biologische familie⁶. Voor de meerderheid is juist het *niet* willen weten vaak een bewuste keuze waar zij dan ook recht op moet hebben⁷. Hiermee wordt gelijk ontkracht dat alle geadopteerden eerst hun ‘roots’ (lees: biologische familie) moeten hebben gevonden om ‘te weten wie zij zijn’ en daarmee een gelukkig leven te kunnen leiden. Daarnaast zijn er veel geadopteerden weliswaar nieuwsgierig naar hun herkomstland⁸, maar hebben daarmee zeker niet de behoefte hun

¹ Bedeaux et al. (2011)

² RTL-uitzending Adoptie Valse start, d.d. 2.9.2014

³ De Stentor, Adoptiekind is boos, d.d. 14.08.2014

⁴ Elsevier, Adoptiedossier; Hoe adoptie ontstond, ontspoorde en volwassen werd, d.d. 9.8.2014

⁵ NRC, Jullie hebben mij alles afgenomen, d.d. 2.8.2014

⁶ Tieman (2006)

⁷ Blauwhoff (2009)

⁸ Project van Stichting Interlandelijk Geadopteerden: routecolombia.nl – website voor geadopteerden met informatie over Colombia

culturele afkomst of geboorteland te verheerlijken. De professional zal een meer genuanceerd beeld hebben als hij weet dat lang niet iedere geadopteerde zoekt naar zijn of haar biologische ouders.

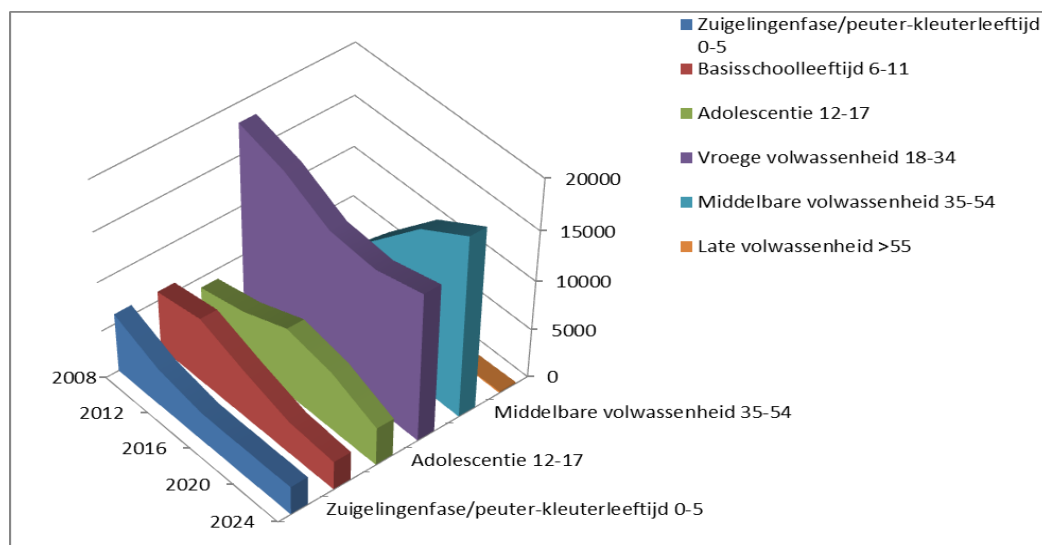
Levenslang problematisch adoptiekind

Terecht is eerste zin van de handreiking die luidt dat het met de meeste geadopteerden goed gaat. Wel is het zo dat geadopteerden in een bepaalde levensfase⁹ vragen kunnen hebben rondom hun adoptie, maar dit hoeft niet een heel leven lang te duren. Geadopteerden blijken binnen gezinsverband grote inhaalslagen¹⁰ in hun ontwikkeling te maken ten opzichte van kinderen die achterblijven in tehuizen. De grootste groep in de middelbare volwassenheid (zie groep 35-55 jarigen, afbeelding 1) zal komende jaren te maken krijgen met krijgen van kinderen, verlies van hun adoptieouders etc.

Vaak wordt gedacht dat deze groep als jonge ‘gezonde’ kinderen naar Nederland is gekomen omdat destijds (jaren 70’- ’80) de term ‘special need’ nog niet in gebruik was genomen. Een *onbekend* aantal van hen is wel degelijk met ondervoeding of andere medische zorgbehoeften of Early Life Stress (ELS) hierheen gekomen. Die adoptiekinderen zouden nu als special need worden aangemerkt. Het fenomeen is niet geheel nieuw, alleen nooit eerder bijgehouden. Onder ELS verstaan wij dat een kind aan een grote hoeveelheid stress tijdens de zwangerschap (door externe factoren als drank, slecht voedsel, stress, e.d.) wordt blootgesteld of een trauma in de vroege jeugd oploopt. Dit kan een grote impact hebben op copingvaardigheden (lees: hoe om te gaan met tegenslagen in het leven) op de lange termijn. De beleving van het *afgestaan zijn* kan in grote mate worden beïnvloed door psychiatrische problemen die veroorzaakt zijn door neurobiologische stoornissen¹¹. Daarom adviseren wij dat de professional bij dergelijke lastige kwesties een adoptiespecialist inschakelt die bekend zijn met dit fenomeen.

Dalende trend geadopteerden tot 17 jaar

Onderstaande afbeelding laat het aantal interlandelijk geadopteerden zien onderverdeeld in de verschillende ontwikkelingsfasen en afgezet tegenover de periode van 2008-2024. Er is vanuit gegaan dat na 2012 een gemiddelde van 500 adopties per jaar zullen plaatsvinden. Opvallend is dat de groep in de middelbare volwassenheid (35-55 jaar) tot 2020 explosief zal toenemen terwijl vrijwel alle groepen tot en met de kleuterleeftijd (0-5 jaar), basisschoolleeftijd (6-11 jaar) en adolescentie (12-17 jaar) geleidelijk afnemen. Een relatief grote groep is volwassen in 2020.

⁹ Brodzinsky (1997)

¹⁰ IJzendoorn van, et al. (2011)

¹¹ Vegt, van der, et al. (2009)

Afbeelding 1: Aantal geadopteerden in de ontwikkelingsfasen volgens Erikson¹²; gebaseerd op cijfers: CBS, Hoksbergen 2011, Trends en analyse 2008-2012, opgesteld door Jurriijn Tack
Omgaan met en ondersteunen van adoptiekinderen en –gezinnen

Gewoon kind zijn en blijven

Hulpverleners zien in hun dagelijkse praktijk vaak problematische gevallen voorbij komen. Dit vormt het beeld van hun doelgroep. Vanuit onze ervaringen kunnen we stellen dat het van groot belang is een adoptiekind zoveel mogelijk als een *gewoon kind* te behandelen. Niet zozeer om het “niet anders zijn” te ontkennen, maar om gewoon als kind te laten zijn. Lang niet ieder adoptiekind is met zijn of haar achtergrond bezig of met een eventuele traumatische ervaring. Veel kinderen zijn gewoon bezig met hun vriendjes te spelen. Wij adviseren professionals niet te veel nadruk op een afwijking leggen of adoptie onder het vergrootglas te leggen. Voor een kind die totaal niet mee bezig is kan het voor onnodige onrust zorgen.

Signaleren van risico’s en problemen

Terug naar roots

Een compleet onderbelicht thema in de handreiking is de vraag vanuit adoptieouders naar de roots van hun kinderen. Vanuit onze organisatie signaleren wij een sterk groeiende ontwikkeling van adoptieouders die op (te)jonge leeftijd van hun kind terug gaan naar het land van herkomst of de biologische ouders gaan zoeken. Waarschijnlijk met het idee dat iedere geadopteerde op zoek zal gaan zoals dat, o.a. door programma’s als Spoorloos of Vermist, onterecht wordt gesuggereerd. SiG vindt dat hier uiterst voorzichtig mee moeten worden omgegaan. Een jong kind is vaak nog niet psychisch weerbaar als het gaat om mogelijke pijnlijke informatie rondom de adoptie of confrontatie met de biologische familie.

Daarnaast moet de keuze om iets met de adoptie te willen doen als eerste door de geadopteerde zelf worden gemaakt. Wij adviseren professionals bij dergelijke vraagstukken gespecialiseerde adoptieprofessionals in te schakelen of advies bij onze organisatie in te winnen omdat wij over de nodige jarenlange expertise beschikken.

Fantasiebeelden

De vraag of er verdriet en rouw opspelen staat in de handreiking nogal direct geformuleerd. Een professional die aan een kind vraag of een kind verdriet heeft zal daar naar verwachting lang niet altijd een instemmend antwoord op krijgen. Wanneer een kind met zijn of haar adoptie wel bezig is, kan hij of zij fantasiebeelden¹³ hebben van de biologische familie. Uiteraard kan dit ook samen gaan met vragen over de adoptie.

Ervaringen rondom adoptie

Ook de vraag hoe een kind zijn of haar adoptie beleefd is buitengewoon direct gesteld. In de handreiking wordt voorbij gegaan aan het feit dat mensen kunnen opmerken dat er een raciaal verschil is met de adoptieouders of andere familieleden. Dat kan zeer confronterend zijn voor een adoptiekind, zeker als daar op een negatieve manier op gewezen wordt. Kinderen zijn namelijk op jonge leeftijd nog niet psychisch weerbaar. Voor andere geadopteerden is dit totaal geen issue. Zij kunnen er zelfs voordeel halen uit hun uiterlijk door zich te onderscheiden en de positieve aandacht naar zich toe te trekken.

Een ander bekend fenomeen is de vraag of er al gezocht is naar de biologische familie en terug geweest naar het land van herkomst. Ook hierbij geldt dat lang niet bij iedere geadopteerde dit soort vragen op prijs worden gesteld. Keuzes rondom adoptie of gevoel over de biologische familie zijn erg persoonlijk. Kortom ervaringen zijn voor een adoptiekinderen

¹² Brodzinsky (1997)

¹³ Brodzinsky (1997)

zeker niet eenduidig te noemen. Professionals adviseren we hier enigszins voorzichtig en sensitief mee om te gaan.

Inroepen van of verwijzen naar passende hulp

Kwaliteit van specialistische adoptiehulpverlening

Doordat adequate hulpverlening door de overheid¹⁴ is weggevallen, worden adoptiegezinnen en geadopteerden steeds vaker aangewezen op nazorg vanuit particuliere praktijken. Er is inmiddels een wildgroei aan ‘adoptiecoaches’ en hulpverleners ontstaan. SiG maakt zich grote zorgen over deze ontwikkeling. Een groeiend deel van deze hulpverleners bestaat namelijk uit geadopteerden die, weliswaar ‘ervaringsdeskundig’ is maar veelal zonder enige *professionele* ervaring. Ook de startende ZZP-hulpverleners worden nauwelijks bijgeschoold. Daarom pleit SiG voor een kwaliteitskader dat in staat is het welzijn voor de specifieke groep geadopteerden en adoptiegezinnen waar het niet goed mee gaat beter te borgen. Het vastleggen van doorverwijzingsprotocollen, opleidingsvereisten, gecertificeerde hulpverleners enz. zouden we hierin terug willen zien.

Leren van ervaringen van anderen

Een van de uitgangspunten uit het rapport “Meer zicht op adoptiekind en –gezin” was om de aansluiting met het de adoptieprofessionals te versterken. Een deel van de ouders zit met vragen en zouden geholpen met ervaringen van oudere geadopteerden. Dit kan als aanvulling van professionele adoptiezorg dienen. Veel ervaring is voorhanden. Vaak is een enkel contact of uitwisseling voldoende om herkenning en erkenning te ervaren.

Bibliografie

- Bedeaux L., Koudijzer S., en Libretto S., Adoptie in beeld: Nederlandse media zijn negatiever over adoptie gaan berichten, *adoptietijdschrift* 2011.
- Blauwhoff, R., Foundational facts, relative truths: a comparative law study on children's right to know their genetic origins, (Utrecht: Universiteit Utrecht, 2009)
- Brodzinsky, D.M., Geadopteerd, een leven lang op zoek naar jezelf, [oorspr. titel: Being adopted], (Amsterdam: Ambo, 1997)
- IJzendoorn, Van, R. & Juffer, F., Adoptie als interventie (1): Historische, ethologische en ethische achtergronden, *Kind en adolescent*, 29 (2008), nr. 1, p. 17-30
- IJzendoorn, Van. Et al. (2011) in: Monographs of the Society for Research in Child Development, 76(4).
- Juffer, F. & IJzendoorn, R., van, Adoptees Do Not Lack Self-Esteem: A Meta-Analysis of Studies on Self-Esteem of Transracial, International, and Domestic Adoptees, *Psychological Bulletin*, 2007, Vol. 133, No. 6, p.1067–1083
- Tieman, W., Ende, J., van der, Verhulst, F., Young adults intercountry adoptees’ search for birth parents in: Mental Health in Young adult intercountry adoptees, (Rotterdam: Erasmus MC, 2006)
- Vegt, E.J.M. van der, Ende, J., van der, Ferdinand, R.F., Verhulst, F.C., Tiemeier, H., Early Childhood Adversities and Trajectories of Psychiatric Problems in Adoptees: Evidence for Long Lasting Effects (2009), *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37, 2, p.p. 239-249.
- Weegar, K., Adoption, Family Ideology, and Social Stigma: Bias in Community Attitudes, Adoption Research, and Practice (2000), *Family Relations*, 49, pp. 363-370

¹⁴ Tot 2012 verleende Stichting Ambulante FIOM gevestigd in de grotere steden psychosociale hulp aan geadopteerden.